Dobosy Antal

Vissza a kályhához

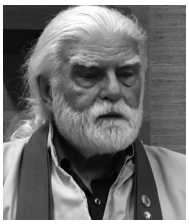

Tél van, és én mindennap begyújtok a cserépkályhába. Először megnézem a tűzteret, és a piszkavassal a hamut lekotrom a hamu részbe. Aztán összekaparom a tegnapi maradék faszenet középre és előre. Így meg tudom állapítani, hogy milyen gyújtósokra és fákra van szükségem a begyújtáshoz. Csak ezután megyek ki, hogy bekészítsem a fát a kosárba. A fatárolóban balra vannak a kisebb és vékonyabb gyújtósok, középen a közepes nagyságú fák, jobbra a legnagyobbak, és azok, amelyeket nem sikerült kettéhasítani. A kosár aljára 3-4 vagy 5 nagy fa kerül, annak megfelelően, hogy milyen az időjárás, mennyire van hideg, és milyen időjárás várható. Persze az sem mindegy, hogy este gyújtok-e be, vagy reggel, és mit fogunk aznap csinálni, itthon maradunk-e és belső munkát folytatunk, vagy esetleg el kell menni valahová, és egész nap nem leszünk itthon. Szóval ezektől függ az, hogy a nagyobb fákból mennyit készítek a kosárba. Aztán jönnek a kisebb, vékonyabb fák, amelyek a begyújtáshoz kellenek, amelyek majd a legvastagabb fáknak adják át a tüzet. Amelyek majd annyi parazsat szolgáltatnak, hogy a nagyobb fák is be tudjanak gyulladni. Az, hogy mennyi közepes fát kell a kosárba tennem, az függ attól, hogy mennyi faszén maradt tegnapról, ha sok, akkor kevesebb is elég, ha kevesebb, akkor több kell. Sőt, ha egyáltalán nem maradt faszén, akkor egy olyan közepes fa is kell, amelyet majd keresztbe teszek, hogy arra támasszam a vékonyabb gyújtósokat. A korsárba legfelülre kerülnek az egészen vékony gyújtósok, talán úgy 5-6 darab. Egy kosár fa általában elég egy egész napra. Csak ha nagyon hideg van, akkor szükséges kétszer begyújtani. De a mostani enyhébb téli időszakban ez már ritkán fordul elő.

A begyújtáshoz odakészítem a kosarat a kezem ügyébe, hogy a kis háromlábú székről könnyen elérjem a kosarat, és a tűztérbe is könnyen tudjak dolgozni. Először választok két közepes fát, amit a faszén kupac két oldalára teszek, azzal megtámasztva azokat, de úgy, hogy majd a lángokat megfelelő irányba terelje majd. Aztán jönnek a kis és vékony gyújtósok. Ezeket úgy érdemes elhelyezni, hogy a legvékonyabb és a száraz gyújtós középen, legalul legyen, majd a többit úgy teszem fölé, hogy amikor az elsőt meggyújtom a gyufával, az majd átadja a tüzet a fölötte levőnek, ami aztán meggyújtja a többi gyújtóst. Amikor azok már égnek, egyrész meggyújtják a kisebb közepes fákat, és tüzet adnak az alattuk lévő faszénnek is, ami viszonylag hamar átizzik, és segít fenntartani a tüzet. A közepes és nagyobb fákat szépen egymás fölé rakom, hogy az egész majd egyszerre izzon fel, és a lehető leghamarabb elérje a parázs állapotát.

Ha készen vagyok az előkészítéssel, és gondosan az előbbi logika szerint elkészültem, akkor egyetlen gyufa elég, hogy begyújtsak. Amikor meggyújtottam a legvékonyabb gyújtóst, még nyitott kályhaajtóval egy-két percig figyelem, hogy a tűz úgy terjed-e, ahogy megterveztem, majd, amikor már több olyan fa is van,

ami kellő módon meggyulladt, akkor ráhajtom a kályhaajtót. Így a huzat a kéményen keresztül behúzza a friss levegőt a lyukakon keresztül, és mint egy fújtató, fújja a tüzet. A gyors levegő magas hőfokon tartja a tűzteret, így a fából távozó gázok nagy hőfokon elégnek, felizzítják a fát, és a fa is hamar izzó faszénné ég el. A keletkező forró levegő, a hosszú járatok miatt, még azelőtt leadja a meleget, mielőtt a kéményen eltávozna, és a kályhát forrósítja fel. A cserépkályha úgy van építve, hogy a nagy tömegével igen jól tárolni tudja a hőt, és akár 24 óráig is képes meleget adni, hiszen nem egyszerre adja le a tárolt meleget, hanem fokozatosan.

Mindezt azért írtam le ilyen részletesen, mert egy fűtési idényben nagyon nem mindegy, hogy mennyi fát használ el az ember. Ezzel a fűtési módszerrel nekem 20-22 mázsa fa elég szokott lenni egy fűtési idényben. Ha nem lennék ilyen alapos, akár a többszöröse, 50-60 mázsa sem biztos, hogy elég lenne egy télre.

Több dolog is megfontolandó a begyújtással kapcsolatban. Az egyik, hogy megfelelő technológiával rengeteg fa takarítható meg, ami nemcsak a háztartás költségeit csökkenti, hanem a tüzeléssel kapcsolatos munkát is harmadolja. Olcsóbban, sokkal kevesebb idő és munka ráfordításával jár, hogy az otthonunkat melegen tartsuk. De ez csak a közvetlen és a velünk kapcsolatos hatás. Az, hogy kevesebb fát használok, azt is jelenti, hogy hatással vagyok az erdőgazdaságra, ezen keresztül az energiagazdálkodásra, aminek természetesen hatása van a Föld klímájára, az emberi környezetünk megóvására is. Egy embernek ugyan nagyon kicsi a hatása a Földre, de mégis érdemes végiggondolni az egész folyamatot.

Felmerül a kérdés, hogy a cserépkályhával rendelkező családok vajon hogyan használják a kályhájukat, milyen módszerrel gyújtanak be, és kitől tanulták, hogyan tanulták meg a begyújtás és kályha használatának a módját. Vajon aki látja, hogy én hogyan gyújtok be, az mit lát meg, és mit nem lát meg abból, amit csinálok. Különös az, hogy a gondolkodás mikéntje mennyire meghatározza ezt a folyamatot!

A kályhába való begyújtás minden alkalommal a fejben dől el. Minden alkalommal, az adott helyzetet kell megoldani! Ugyan vannak benne rutinos, megszokásból adódó folyamatok, mozdulatok, de mégis minden begyújtás más helyzetből indul, és mást kell megoldani. Minden nap más az időjárás, az igény, a kiindulási helyzet és a fahasábok is a legkülönbözőbbek. Így mindig új helyzet van. Minden egyes begyújtás gondolkodást kíván, figyelmet és jó döntéseket. Tehát valójában az, hogy sok ezer forintot sikerül megtakarítani egy idény alatt, azon múlik, hogy jól tudok-e gondolkozni. Azon, hogy tudok-e összetett feladatot megoldani, hogy meg tudom-e tervezni az egész begyújtás folyamatát a gyufától a kályhaajtó bezárásáig. A kérdés az, hogy ez a gondolkodási képesség hogyan jön létre, hogyan tanulható? És az is, hogy hogyan adható át?

Sokszor említik az emberi hagyományban, hogy a legjobb tanítómester a példamutatás. Furcsa, de azt gondolom, hogy azzal, hogy valaki látja nap mint nap, a begyújtás folyamatát, nem feltétlenül jön rá arra, hogy a fejben mi játszódik le eközben! Bár a cselekvési folyamatot láthatja, mégis az ok-okozati összefüggésekre nem lát rá. Abból, hogy a vékonyabb ágak lejjebb vannak, nem következik, hogy az illető érti is, hogy miért érdemes így rakni. Megtanulhatja azt a szabályt, hogy „kisebb, közepes és nagy", de előre látni azt, hogy melyik melyiknek adja majd át a tüzet, egy egészen más, magasabb szintű gondolkodási képesség. És mi tagadás, sok olyan embert ismerek, akik nem rendelkeznek ilyen képességgel, bár lehet, hogy csak a tűzgyújtás területén nem. Formai szempontok, tanult szabályok alapján, megszokott rutinok alapján gyújtanak be a cserépkályhába, aminek az eredménye, hogy nincs elég meleg a szobában, ráadásul túl sok fa kell ahhoz, hogy meleg legyen, és állandóan rakni kell, hogy forró legyen a kályha. Ráadásul az ősszel megvásárolt famennyiség jóval a fűtési idény vége előtt elfogy, nem beszélve arról, hogy rengeteg pénzbe kerül.

Akik nem képesek átlátni és érteni a cserépkályha működésének elvét, nem abból vezetik le a begyújtás módját, és nem annak alapján rendelik meg és használják el a tűzifát a fűtési idényben, azok ne reméljék azt, hogy az életük konfliktusok nélkül zajlik majd. Ténylegesen megérteni az emberi lét folyamatait alapvetően

fontos ahhoz, hogy életben maradjunk. Ma már, mármint ebben a modern világban, az emberi elmének bonyolultabb, magasabb szintű működése szükséges. Ezeknek a magasabb szintű képességeknek az elsajátításához nem elég a példamutatás. Hiszen a példamutatás csak a külsőségeket másolja le, de nem tanítja meg az embert a magasabb szintű működésre. Akkor, ha értjük az egész folyamatot, a gondolkodás helyesen fogja megoldani az aktuális feladatot, és a gondolkodás eredményéből adódó tényleges cselekvés is helyes és megfelelő lesz. Végül is ez az eszme a modern világ alapja.

Vetítsük az egész problémakört a buddhizmusra. A Dharma, azaz a Tan egészének megértéséből kell levezetni az öt fogadalmat *(pancsa síla)*, azokat az erkölcsi elveket, amelyek a buddhista élet alapelvei. Ha értjük az élet lényegét, de nem csak az emberi életet, akkor az, hogy hogyan kell viselkednünk, milyen erkölcsi normákat érdemes betartanunk, következzék az élet lényegének felismeréséből. És nem pedig fordítva, hogy tartsuk be a buddhista öt erkölcsi szabályt, és akkor előbb utóbb meg fogjuk érteni az élet lényegét.

Mi emberek a nagy élővilág részei vagyunk. Együtt tartjuk fenn ezen a bolygón az életet. Egyéni életünknek szerepe van az élet fenntartásában, és más élőlényeknek szerepük van a mi egyéni életünk fenntartásában. Az élet tehát fontos az egyéni életünkben is, ezért legyen az erkölcsi szabályunk legfontosabbja az élet tisztelete, szolgálata és fenntartása. Azaz ne azért ne ártsunk más élőlénynek, mert az nem erkölcsös, hanem ha mégis ártani vagyunk kénytelenek, akkor az szolgálja az életet. Ne akarjuk azt, hogy az oroszlán répát egyen!

Az ember közösségi lény. A nyelvünk, a kultúránk, a gondolkodásunk nem genetikai adottság. Ezeket az emberi közösség hozta létre, és tartja fenn, mert ez emberi létünk alapja. Ezért a közösségi létet, az emberi közösséget tartsuk tiszteletben, szolgáljuk, és tegyünk meg mindent a fenntartásáért. Ne azért ne vegyünk el valakitől annak tulajdonát, mert az nem erkölcsös, hanem azért, hogy az emberi közösség fennmaradjon. Ha mégis szükséges lenne másoktól tulajdont elvenni, azt csak akkor tegyük, ha a közösséget szolgálja. Ne akarjuk, hogy egy indián megváljon törzsi szokásaitól!

A kíváncsiság, a tudni akarás az az erő, ami segít úgy az egyéni, mint a közösségi létben ahhoz, hogy a világot, minket magunkat és a viszonyunkat a világhoz megértsük. Ezért a megismerni akarást tartsuk tiszteletben, szolgáljuk, és tegyünk meg mindent a fenntartásáért. Ne azért tanuljunk, mert az erkölcsös, hanem azért, mert az az emberi lét magasabb szintre való jutását szolgálja!

Folytassuk tovább az eddigi gondolatmenetet! Tartsuk tiszteletben a kommunikációt és a tiszta tudatot! Szolgáljuk, és igyekezzünk mindent megtenni a fenntartásáért! Ne azért ne hazudjunk, vagy tartsuk magunkat távol a drogoktól, mert azt egy erkölcsi szabály tiltja, hanem mert azok az emberi lét megtartásához szükségesek!

Használjuk az emberi gondolkodást arra, amire való, az egyéni élet problémáinak hatékony megoldásaira, az élet fenntartására, az emberi lét minőségének javítására, az emberiség problémáinak megoldására! A buddhizmus az élet vallása, és az emberi tudat az alapja. A megvilágosodás megvalósítása nemcsak egyéni érdek, bár lényege az egyénileg megvalósított átlátás. A látás, a belátás és a világ megértése közös emberi célunk.